

ASFALT

Vore veje

Nr. 1 April 2020

” Der er brug for politisk velvilje i forhold til at gøre biogas tilgængelig og økonomisk rentabel. ”

Michael Lundgaard Thomsen, direktør for Aalborg Portland og formand for klimapartnerskabet Energiintensiv Industri

FOKUS
Grøn omlægning

Klima: Opråb til kommuner

Tænk vejene ind i jeres klimastrategier

side 4

Klima: Her sætter Asfaltindustrien ind

De største CO₂-besparelser opnås ved genbrug af asfalt og med slidlag med lav rullemodstand

side 6

Pas på dig selv-kampagnen

Årets arbejdsmiljøkampagne skal forebygge ulykker og nedslidning

side 10

Dyk i asfaltproduktionen

Asfaltproduktionen faldt til 3,53 mio. tons i 2019

side 16

ASFALTINDUSTRIEN

S. 6 Så meget kan Asfaltindustrien mindske sin CO₂-udledning

S.10 "Pas på dig selv" – Arbejds- miljøkampagne 2020

S.14 Lean og godt samarbejde skaber bedre arbejdsmiljø

S.16 Dyk i asfaltproduktionen

LEDER

03 COVID-19 lukker Danmark ned - økonomien er også smittet

KLIMA & MILJØ

04 Opråb til kommuner: Lad os løfte sammen
06 Så meget kan Asfaltindustrien mindske sin CO₂-udledning

VEJVEDLIGEHOJDELSE

08 Vedligehold af kommunale veje nedprioriteres stadig

ARBEJDSMILJØ

10 "Pas på dig selv" – Arbejds- miljøkampagne 2020

NYT FRA BRANCHEN

12 Asfaltindustriens generalforsamling

INTERNATIONALT

13 Europæisk asfaltstatistik 2018

ARBEJDSMILJØ

14 Lean og godt samarbejde skaber bedre arbejdsmiljø!

NYT FRA BRANCHEN

16 Dyk i asfaltproduktionen

NOTER

18 Tak for en god formandsdag 2020
E&E Congress 2020 udsættes
Etablering af ny asfaltfabrik
Nem adgang til vejregler for asfalt

MEDLEMMER AF ASFALTINDUSTRIEN

Arkil A/S, Søndergård Alle 4, 6500 Vojens
Telefon: 7322 5050, www.arkil.dk

Colas Danmark A/S, Fabriksparken 40, 2600 Glostrup
Telefon: 4598 9898, www.colas.dk

Dansk Overfladebehandling I/S, Rugårdsvej 206, 5464 Brenderup
Telefon: 6444 2533, www.dob.dk

A/S Dansk Shell, Egeskovvej 265, 7000 Fredericia
Telefon: 7920 3522, www.shell.com

Dansk Støbeasfalt ApS, Navervænget 9, 4000 Roskilde
Telefon: 4675 6111, www.danskstobeasfalt.dk

Emineral a/s, Klippehagevej 22, 7000 Fredericia
Telefon: 9654 1050, www.emineral.dk

Eurostar Danmark A/S, Tigervej 12-14, 4600 Køge
Telefon: 5836 0099, www.eurostar.as

KVM International A/S, Industrivej 24, 8620 Kjellerup
Telefon: 8770 2700, www.kvm.dk

Løwener A/S, Smedeland 2, 2600 Glostrup
Telefon: 4320 0300, www.loewener.dk

Munck Asfalt a/s, Toftegårdsvej 18, 5800 Nyborg
Telefon: 6331 3535, www.munck-asfalt.dk

NCC Industry A/S, Hørkær 8, 2730 Herlev
Telefon: 4485 5600, www.ncc.dk

Nynas A/S, Indian Kaj 2, 4600 Køge
Telefon: 3915 8080, www.nynas.dk

Pankas A/S, Rundforbivej 34, 2950 Vedbæk
Telefon: 4565 0300, www.pankas.dk

Saferoad A/S, Hvidkærvej 33, 5250 Odense SV
Telefon: 6617 1742, www.saferoad.dk

SR-Gruppen A/S, Fuglesangsalle 14, 6600 Vejle
Telefon: 3325 5590, www.sr-gruppen.dk

S&P Reinforcement Nordic ApS, Hedegaardsvej 11, 8300 Odder
Telefon: 8873 7500, www.sp-reinforcement.dk

Total Denmark A/S, Amerika Plads 29, 2100 København Ø
Telefon: 4581 3701, www.totaldenmark.dk

Wirtgen Denmark A/S, Taulov Kirkevej 28, 7000 Fredericia
Telefon: 7556 3322, www.wirtgen.dk

YIT Danmark A/S, Nørreskov Bakke 1, 8600 Silkeborg
Telefon: 8722 1500, www.yit.dk

” Uanset hvad, kommer vi alle til at gøre vores for at få Danmark godt igennem krisen og på fode igen – asfaltindustrien er klar til at yde sit bidrag.”

Anders Hundahl, administrerende direktør i Asfaltindustrien

ASFALT

Udgives af Asfaltindustriens Branche- og Arbejdsgiverforening. Læs mere om os på www.asfaltindustrien.dk.

Asfaltindustrien

Lautrupvang 2

2750 Ballerup

Tlf.: 3678 0822

E-mail: ai@asfaltindustrien.dk

Døgnvagt

Ved vigtige spørgsmål kan medlemmer ringe til Anders Hundahl på tlf. 4043 9370

Annoncer

Annette Beyerholm

tlf. 4046 1557

e-mail: ab@asfaltindustrien.dk

Redaktionskomite

Anders Hundahl (ansv.)

Uno Helk (redaktionschef)

Trine Leth Kølby

Mette Bender (journalist)

Må gerne citeres med kildeangivelse.

Eksterne skribenter

Asfalt modtager meget gerne forslag til artikler fra eksterne skribenter. Forslag kan fremsendes til redaktionschef Uno Helk på uh@asfaltindustrien.dk.

Asfaltindustrien er medlem af

European Asphalt Pavement ass. (EAPA)

Nordisk Vejforum (NVF)

Dansk Vejforening

Dansk Arbejdsgiverforening (DA)

Design

MONTAGEbureauet ApS

Tryk

På svanemærket offsetpapir

Kailow Graphic A/S

Forside

Michael Lundgaard Thomsen,

direktør for Aalborg Portland

Foto: Aalborg Portland

Antal læsere

4.000

Oplag

2.000

COVID-19 lukker Danmark ned – økonomien er også smittet

Mens jeg skriver disse linjer, den 24. marts 2020, udkommer et blad, som jeg skrev en artikel til for flere uger siden – inden COVID-19 lukkede Danmark. Den artikel virker, som om den er skrevet i en anden tidsalder. Så omfattende, markant og indgribende har virkningerne og foranstaltningerne på grund af COVID-19 været.

Jeg sidder i min stue og skriver, for jeg er hjemsendt lige som mange andre. Jeg kommer på kontoret, når jeg har vagt, sammen med en anden medarbejder, og vi holder god afstand og vasker hænder.

Fra virksomhederne forlyder det, at hjemsendelserne har påvirket arbejdet på vejen. Der har været forvirring om, hvad man må og ikke må, når man er hjemsendt på grund af COVID-19, og enkelte vejsyn har været forsinkede.

Heldigvis viser vi danskere os fra vores bedste side, når vi er under ydre pres. Kommuner og Vejdirektorat gør, hvad de kan, for at opretholde en normal sagsbehandlingstid for grave- og rådighedstilladelser. Og for at gennemføre nødvendige vejsyn, hvor hver især kører i egen bil, og al kommunikation foregår via mobiltelefon eller ved, at man mødes udenfor med 2 meters afstand.

Ingen ved, hvad COVID-19 kommer til at betyde for os alle sammen; men Statsministeren har sagt, at det kommer til at koste – både økonomisk og med hensyn til arbejdspladser.

Når verden bliver sig selv igen, skal vi derfor arbejde os ud af krisen. Økonomer er enige om, at et godt middel hertil er investeringer i infrastruktur. Uanset hvad, kommer vi alle til at gøre vores for at få Danmark godt igennem krisen og på fode igen – asfaltindustrien er klar til at yde sit bidrag.

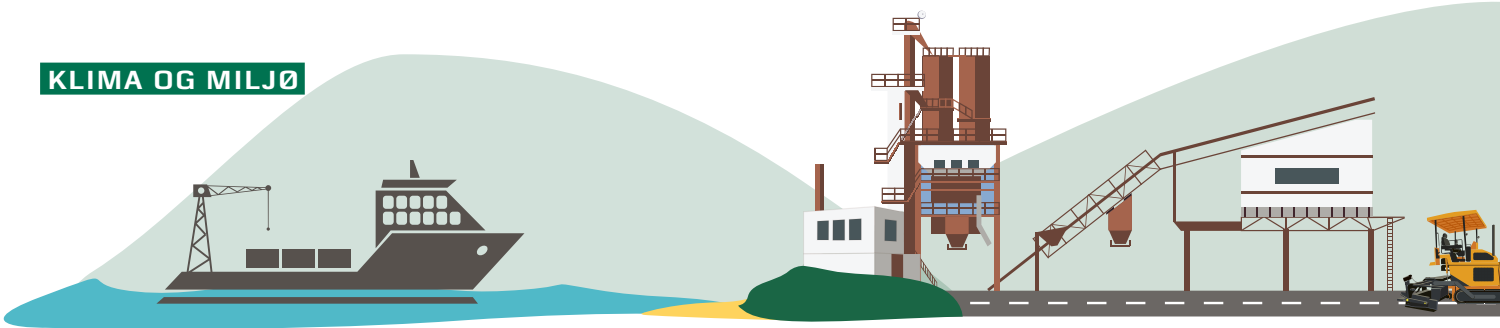
Jeg ønsker alle en god asfaltsæson.

Sørg for at passe godt på dig selv – på vejen og på virussen.

Anders Hundahl

Anders Hundahl

Adm. dir. Asfaltindustrien

Grøn omlægning af asfaltindustrien godt i gang

Opråb til kommuner: Lad os løfte sammen

Asfaltindustrien er i fuldt sving med at nedsætte udledningen af CO₂ i produktion og udlægning af asfalt. Sammen med klimabevidste kommuner vil industrien kunne mindske udledning fra industri og trafik væsentligt.

Af Mette Bender

"Vi arbejder målrettet for at reducere vores CO₂-udledning og bidrage til det samlede mål for Danmark på 70 procent inden 2030, men vi har brug for kommunerne," siger Trine Leth Kølby, der er chef for miljø og arbejdsmiljø i Asfaltindustrien.

Succes afhænger nemlig også af, at især kommunerne, men også andre bygherrer, trækker vejene ind i deres klimastrategier.

"De kan aktivt støtte den grønne omstilling af asfaltindustrien ved at vælge grønne belægninger og forlænge eksisterende asfalts levetid gennem vedligehold."

Industriens virksomheder har gennem mange år investeret i klimavenlige tiltag, fortæller Trine Leth Kølby. Det betyder, at industrien siden 1990 har nedbragt CO₂-udslippet fra asfaltværkerne med 40 procent.

"Fokus på værkerne har været at optimere muligheden for at genbruge alle typer af asfalt. Samtidig har vi i samarbejde med blandt andre Vejdirektoratet og Teknologisk Institut udviklet særlige klimavenlige asfaltprodukter."

Optimering af værker

Den hidtidige indsats vil fortsætte. Derudover er planen blandt andet at optimere landets 37 asfaltanlæg yderligere.

"Det indebærer blandt andet ombygning, der gør det muligt at opbevare materialer som sten fugtfrigt. Så sparer vi på den energikrævende tørreproces, der går forud for blanding af asfaltprodukter," forklarer Trine Leth Kølby.

Der ligger endnu et energibesparende potentiale i at blande asfalt ved lavere temperaturer, end det sker nu. Det vil formindske forbruget af energi, men samtidig fordyre processen.

"Derfor vil der være brug for økonomisk støtte, ligesom i Norge, hvor staten i en årrække har ydet støtte til lav-temperatur asfalt. Det samme har vi set herhjemme i vindmølleindustrien, som i mange år

har været støttet af den danske stat," siger Trine Leth Kølby.

Asfalts fulde livscyklus

Også i udlægningen af asfalt er der mulighed for at optimere. Her gælder det blandt andet om at uddanne personale i energibesparende anvendelse af de mange tunge maskiner, så de for eksempel ikke holder unødigt meget i tomgang.

"Branchen håber desuden med tiden at kunne omlægge sine maskinparker fra diesel til andre mere grønne brændstoffer eller til el. Det forudsætter dog en almen og dækkende forsyning af disse brændstoffer eller af ladestandere over

"Det kræver op til 5 procent mere brændstof at køre på en slidt vej fremfor en velvedligeholdt vej. Med et stort kommunalt efterslæb på vejvedligeholdelse er der et oplagt potentiale her."

Trine Leth Kølby,
miljø- og arbejdsmiljøchef i Asfaltindustrien.

hele landet. Den energiinfrastruktur er vi endnu langt fra at have."

Asfaltindustrien ser ikke kun på værkernes udledning, men på asfaltens fulde livscyklus, herunder produktion og transport af råvarer og asfaltens rolle som del af infrastrukturen.

"Vores fokus er især på de områder, der har størst potentiale for besparelser, og det er blandt andet nedsættelse af rullemodstanden mellem dæk og asfalt gennem særlig klimavenlige slidlag. Et andet vigtigt potentiale ligger i det faktum, at asfalt som materiale er 100 procent genanvendeligt," siger Trine Leth Kølby.

Fra fossilt brændstof til biogas?

Der er på sigt endnu en virkelig effektiv vej til at mindske CO₂-udledning. Nemlig at asfaltværkerne omlægges fra fossile brændsler til eksempelvis biogas. Også denne mulige omlægning kræver dog et veludviklet forsyningsnet med eksempelvis biogas og desuden rimelige priser.

Michael Lundgaard Thomsen er direktør for cementproducenten Aalborg Portland og formand for klimapartnerskabet Energiintensiv Industri, som Asfaltindustrien er en del af. I partnerskabet er mange ligesom asfaltindustrien afhængige af fossilt brændsel på grund af utilstrækkelige mængder og for høj pris på grønne energiformer.

"Biogas er tre-fire gange dyrere end fossilt brændsel ... Der er brug for politisk velvilje i forhold til at gøre biogas tilgængelig og økonomisk rentabel."

Michael Lundgaard Thomsen,
direktør for Aalborg Portland

"Biogas er tre-fire gange dyrere. Nogle af virksomhederne i det energiintensive partnerskab har simpelthen ikke råd til den omstilling, så er deres overskud væk. Der er altså brug for politisk velvilje i forhold til at gøre biogas tilgængelig og økonomisk rentabel," siger Michael Lundgaard Thomsen.

Vi behøver kommunerne

For asfaltindustrien er det næppe muligt at komme i mål med 70 procents mindre udledning i 2030, hvis ikke de danske kommuner efterspørger grønne løsninger, mener Trine Leth Kølby.

"Vi har simpelthen brug for, at kommunerne inddrager vejene i deres klimastrategier og gennem deres prioriteringer og valg hjælper os med at flytte produktionen mod det rentable og langtidssikrede."

Foto: Aalborg Portland

Vigtigt er det løbende at vedligeholde vejnettet, så køretøjernes energiforbrug minimeres mest muligt, og eldrevne køretøjers rækkevidde øges.

"Det kræver op til 5 procent mere brændstof at køre på en slidt vej fremfor en vedligeholdt vej. Med et stort kommunalt efterslæb på vej-vedligeholdelse er der et oplagt potentiale her," påpeger Trine Leth Kølby.

Affaldshierarki og smidig sagsbehandling

Trine Leth Kølby tilføjer, at branchen desuden håber, at kommunerne vil håndhæve det såkaldte affaldshierarki og sikre, at også gammel asfalt fra private veje ender som genbrugsmateriale i stedet for at blive dumpet som almindeligt byggeaffald.

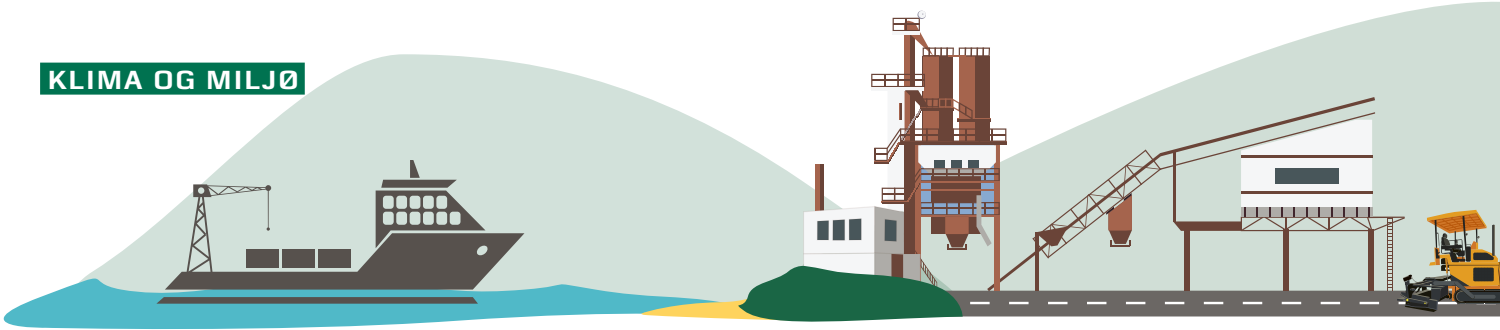
Endelig peger chefen for miljø og arbejdsmiljø på behovet for smidig sagsbehandling, når asfaltentreprenører søger om miljøgodkendelse forud for omstilling til grønnere produktionsformer på værkerne.

"Vi håber, at kommunerne vil støtte ved at bane vejen for hurtig sagsbehandling. Det er ærgerligt, hvis unødigt bureaukrati spænder ben for, at industrien kommer videre med at mindske sin udledning af CO₂.

Klimapartnerskabet Energiintensiv Industri

- Regeringen etablerede i 2019 i alt 13 såkaldte klimapartnerskaber.
- Det overordnede mål er et årligt CO₂-udslip, der i 2030 er 70 procent lavere, end udslippet var i 1990.
- Asfaltindustrien er del af partnerskabet Energiintensiv Industri.
- De andre medlemmer er Dansk Beton, Dansk Tegl og cementproducent Aalborg Portland.
- Partnerskabet planlægger i disse måneder deres indsats.
- Formand er direktøren for Aalborg Portland, Michael Lundgaard Thomsen.

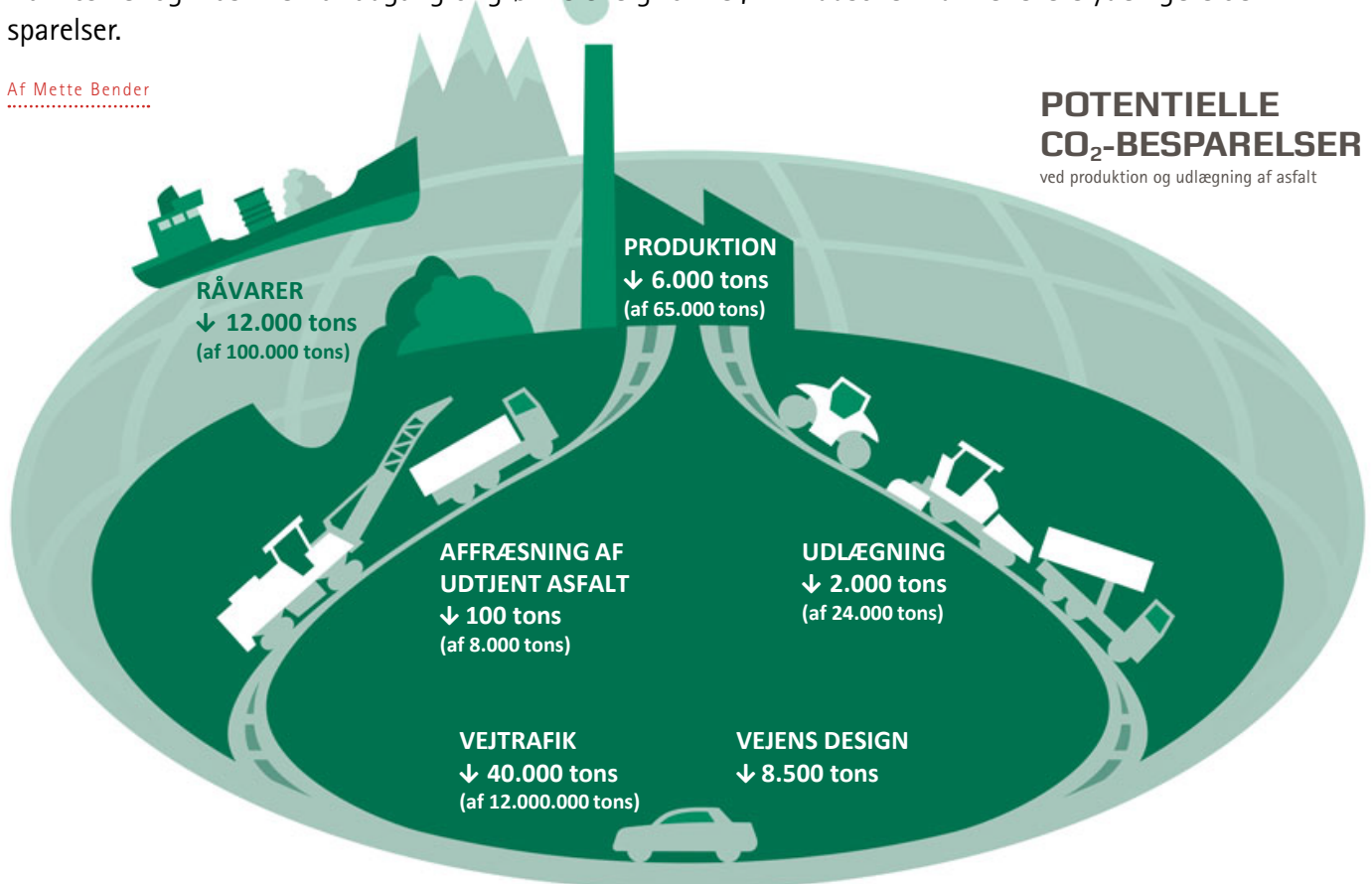
Så meget kan Asfaltindustrien mindske sin CO₂-udledning

Den samlede mulige besparelse vurderes til 68.600 tons CO₂ i 2030 med de nuværende tiltag. De største klimagevinster opnås ved vedligeholdelse af vejnettet, klimavenlig asfalt og mere genbrug af asfalt. Når værker og maskiner får adgang til grønne energiformer, vil industrien kunne levere yderligere besparelser.

Af Mette Bender

POTENTIELLE CO₂-BESPARELSER

ved produktion og udlægning af asfalt

For Asfaltindustrien ligger det største potentiale i de indirekte besparelser, som blandt andet opnås ved at mindske rullemodstanden og dermed CO₂-udledningen fra bilerne og ved at spare på transport af råstoffer gennem genbrug af asfalt. Disse besparelser kan kun opnås i samarbejde med kommunerne og Vejdirektoratet.

Den samlede belastning ved produktion og udlægning af asfalt var i 2018 197.000 tons CO₂. Beregningerne her bygger på gennemsnitstal for den samlede asfaltproduktion i 2018.

Der er foretaget en række skøn og vurderinger.

VEJTRAFIK

Vedligeholdte veje og mere klimavenlig asfalt på vejnettet giver væsentlige besparelser i bilernes forbrug af brændstof.

Estimeret mulig årlig CO₂-besparelse: **40.000 tons** ud af de 12.000.000, som udledes fra kørsel på de danske veje. Besparelsen svarer til 20 % af den samlede udledning fra produktion og udlægning af asfalt i 2018.

RÅVARER

Med mere genbrug af asfalt vil der være væsentligt mindre brug for udvin-

ding og transport af energikrævende råvarer.

Estimeret mulig årlig CO₂-besparelse: **12.000 tons** ud af 100.000. Besparelsen svarer til 6 % af den samlede udledning i 2018.

VEJENS DESIGN

Ændring af vejens design kan nedsætte energiforbruget i forbindelse med produktion og behovet for transport af råvarer.

Estimeret mulig årlig CO₂-besparelse: **8.500 tons**. Besparelsen svarer til ca. 4 % af den samlede udledning i 2018.

PRODUKTION

Ved at opbevare råvarer i overdækkede områder kan energiforbruget til tørring af materialerne nedsættes.

Estimeret mulig årlig CO₂-besparelse: **6.000 tons** ud af 65.000. Besparelsen svarer til 3 % af den samlede udledning i 2018.

UDLÆGNING

Gennem udvikling af maskiner og uddannelse af medarbejdere er det muligt at mindske forbruget af brændstof til udlægning af asfalt.

Estimeret mulig årlig CO₂-besparelse: **2.000 tons** ud af 24.000. Besparelsen svarer til 1 % af den samlede udledning i 2018.

AFFRÆSNING AF UDTJENT ASFALT

Udvikling af maskiner og uddannelse af medarbejdere kan nedsætte forbruget af brændstof til fræsning, transport til værk samt nedknusning af affræset asfalt.

Estimeret mulig årlig besparelse: **100 tons** ud af 8.000. Besparelsen er mindre end 1 % af den samlede udledning i 2018.

Energibesparelse ved ændring af vejens design

Ved at ændre på vejens design, kan industrien i samarbejde med relevante bygherrer lykkes med at udlede mindre CO₂.

Et eksempel er anvendelse af **højmodulasfalt**, hvor man ved at anvende et hårdere bindemiddel forbedrer bæreevnen. Det giver mulighed for at reducere lagtykkelsen og derved spare råvarer.

En anden lovende metode er kold stabilisering af asfaltgenbrug, også kendt som **bitumenstabiliseret materiale** (BSM). Her genbruges asfalten på stedet eller i nærheden. Energiforbruget til produktion og transport er derfor meget mindre.

Det skal være naturligt...

Vi er kendte for konsekvent at gå nye veje for at mindske miljøgenerne ved overfladebelægning, samt udvikle produkter, med mindst mulig miljøbelastning.

- vi er kvalitetsbevidste, fleksible og positive...

DANSK OVERFLADEBEHANDLING I/S
Rugårdsvej 206 5464 Brenderup
Tel. 6444 2533 dob.dk

DOB I/S
Dansk Overfladebehandling

KVALITET - OG TID TIL OMHU

Analyse fra Dansk Vejforening:

Vedligehold af kommunale veje nedprioriteres stadig

De kommunale veje bløder stadig, og det har konsekvenser for trafikikkerheden. Løbende vedligehold af de investeringer, kommunerne har placeret i deres veje, er ikke kun sund økonomisk fornuft, men også vigtigt for den enkelte borgers velfærd.

Af Helle Rasmussen, sekretariatschef i Dansk Vejforening

For fjerde år i træk udkommer Dansk Vejforening nu med en analyse af de kommunale vejbudgetter. De første tre år, 2017, 2018 og 2019, afslørede analyserne alle et fald på vedligeholdelsesposten af de kommunale veje. 2020 er ingen undtagelse fra reglen.

Selvom det for hver kommune ser meget forskelligt ud, gælder det samlet for landets kommuner, at driften af vejene er faldet med 0,5 procent, svarende til 28 mio. kr. På anlægssiden ses derimod en stigning på 0,9 procent svarende til 32 mio. kr. Det er derfor ikke svært at gætte sig til, hvad der fylder mest i kommunerne, nemlig anlæg af nye veje.

Ser vi på kommunerne enkeltvis, er billedet spredt, omend den samlede tendens er entydig. Halsnæs er med en stigning på 184 procent til 50,1 mio. kr. kommunen med den største procentvise vækst på drift og vedligehold af veje. I den anden ende af skalaen ligger Frederikshavn Kommune, som med en nedgang på 47 procent til 17,9 mio. kr. har det relativt største fald på vedligeholdelseskontoen.

Veje er også velfærd

Det kommer ikke som nogen overraskelse for Dansk Vejforening, at vedligeholdet ge-

nerelt prioriteres lavere end nye anlæg. Det har længe været en klar tendens.

I Dansk Vejforening har vi længe været fortalere for at anskue et effektivt og vedligeholdt vejnet som velfærd på lige fod med daginstitutioner, sygehusvæsen, skoler med videre. Trafikkerhed er selsagt vigtigt for alle borgere, og sikkerheden garanteres altså kun, hvis veje og cykelstier er vedligeholdte og uden farlige huller. Denne garanti kan ikke stilles, hvis vedligehold af de kommunale veje ikke kommer højere op på dagsordenen ude i kommunerne.

State of the Nation 2020

FRI (Foreningen af Rådgivende Ingeniører) offentliggjorde den 5. marts deres State of The Nation, som udkommer hvert fjerde år. Her konkluderes det, at kommunale veje og broer er i utilfredsstillende stand. Rapporten gør ligeledes opmærksom på det aktuelle vedligeholdelsefterløb på de kommunale veje på 3,9 mia. kr. beregnet af SAMKOM.

FRI nævner endvidere, at den nuværende tilstand er kritisk – dels for den lokale økonomiske udvikling i kommunerne og dels for borgernes velstand og velfærd. Derudover peger rapporten på risikoen for, at efterløbet bliver så stort, at vi kan ende med at måtte reetablere veje og broer i stedet

for blot at kunne vedligeholde dem. Og det er der i hvert fald ikke nogen besparelse i.

Dansk Vejforening vil således endnu engang opfordre kommunerne til at prioritere vejvedligehold højere. Dette til gavn for såvel den økonomiske udvikling som for den enkelte borger.

Det står forsat sløjt til med den kommunale vejvedligeholdelse.

BIDRAG

2. - 3. DECEMBER 2020 PÅ HOTEL NYBORG STRAND

VEJFORUM 2020

VEJE | MENNESKER | TEKNOLOGI

Tilmeld dit bidrag

Vejforum er den største nationale konference for ledere, medarbejdere og forskere i vejsektoren. Her kan virksomheder vise deres specialer frem og præsentere ny viden og erfaring for hele den danske vejsektor.

Læs mere på www.vejforum.dk og tilmeld dit bidrag til konferencen senest 20. maj 2020.

Planlægning, trafik & transport

Adfærd	FN's verdensmål	Mikro-mobilitet	Super-cykelstier
Big data	Grøn omstilling		Trafik-sikkerhed
BRT letbane	Jura	Miljø-certificering	Trængsel
Bæredygtig mobilitet		Signalanlæg	Vejtrafikstøj
Elektrificering	Kollektiv trafik	Socialt ansvar (CSR)	

Udbud, anlæg & drift

Affalds-håndtering		Infra-natur	Risiko-vurdering
Arbejds miljø	Det digitale anlæg	Kontrakter	Råstoffer
	DGLB-certificering	Lade-infrastruktur	Store anlægs-projekter
Belysning	Dimen-sionering		Vinter-tjeneste
Biodiversitet	Grønne områder	Praktisk drift	Økonomi

"Pas på dig selv" - Arbejdsmiljø- kampagne 2020

Årets arbejdsmiljøkampagne har til formål at forebygge ulykker og nedslidning af medarbejdere i asfaltbranchen.

Af Helle Jeppesen, projektkoordinator i Asfaltindustrien

Hvert år gennemfører 3F og Asfaltindustrien en arbejdsmiljøkampagne, der skal sætte fokus på nogle af de udfordringer og risici, asfaltarbejderne oplever i deres dagligdag.

I 2018 og 2019 sagde vi "Pas på min far" til bilisterne. De kommende to år - i 2020 og 2021 - kigger vi indad under sloganet "Pas på dig selv".

Hovedformålet med kampagnen er at forebygge ulykker og nedslidning. Kampagnematerialet skal være med til at huske os selv på, at vi skal bruge vores krop på en fornuftig måde - også når det er besværligt. Vi skal også have fokus på, at arbejdet bliver planlagt ordentligt, så vi kan være på forkant

med tingene og undgå/forebygge u hensigtsmæssige situationer, herunder belastende arbejdsfunktioner.

Nu skyder vi "Pas på dig selv"-kampagnen i gang

"Pas på dig selv"-kampagnen er udviklet i en projektgruppe bestående af seks personer med forskellige arbejdsfunktioner i fire forskellige asfaltfirmaer sammen med 3F og Asfaltindustrien. Gruppen har valgt at holde fast i børnetegningen fra sidste års kampagner, men nu under overskriften "Pas på dig selv" og på en ny baggrundsfarve (blå).

I år skydes kampagnen ikke i gang på en bestemt dag, men bliver lanceret i forbindelse med sæsonstarten i de enkelte virksomheder, hvor materialerne vil blive uddelt. Det betyder således, at nogle i branchen vil få kendskab til kampagnen før andre, men alle skal nok komme med.

Kampagnen arbejder i to spor, nemlig:

- Indsatsen på vejene
- Indsatsen på kontorerne

"Pas på dig selv"-kampagnen er en del af projekt "Det Gode Asfaltliv"

"Det Gode Asfaltliv" er et treårigt projekt, der skal være med til at sikre, at asfaltbranchen også fremadrettet er en attraktiv arbejdsplads for branchens timelønnede. Derudover skal projektet gøre os bedre til at forebygge nedslidning og ulykker i asfaltbranchen.

Det var på en BFA-BA workshop i januar 2019, hvor branchen var bredt repræsenteret ved arbejdsmiljøansvarlige, entreprenører, ledere, formænd og timelønnede, at "Pas på dig selv"-kampagnens indsatsområder på henholdsvis vejene og kontorerne blev defineret.

Indsatsen på vejene

Indsatsen handler om at få de, der har deres daglige arbejde på vejene, til at tænke over, hvordan de bruger deres krop. De fleste ved godt, at man f.eks. ikke skal løfte et brønddæksel uden hjælpemiddel, men gør det, fordi det her og nu virker nemmere end at bruge kranen. Men på lang sigt risikerer man at ødelægge sin krop ved at springe over.

Kampagnemateriale – På vejene:

- Klistermærker med illustrationer af de tre valgte fokusområder 1) manuelt arbejde, 2) tunge løft og 3) hop fra maskine. Klistermærkerne kan sættes på biler, grej/værktøj, maskiner m.v., så det bliver en jævnlig påmindelse.
- 3 korte film om korrekt adfærd og almindelige faldgruber ved manuelt arbejde, tunge løft og hop fra maskine.
- T-shirt med børnetegningen/kampagnemærket trykt på brystet.

Indsatsen på kontorene

De beslutninger, som den der budgetterer eller planlægger et arbejde træffer, har stor betydning for sikkerheden, sundheden og komforten for kollegaerne på vejen. Derfor er der også i årets kampagne blevet set på sammenhængen mellem udfordringerne på vejen og planlægning og budgettering af opgaverne. Herefter er der udviklet kampagnemateriale til sælgere, formænd og entreprenører.

”Det Gode Asfaltliv” – Gennemførte indsats i 2019

- Hjælpemiddelkatalog med ideer og forslag til tekniske hjælpemidler, der kan forebygge nedslidning og ulykker (se www.asfaltindustrien.dk/vejfolk/hjælpemiddelkatalog).
- Informationsindsats ”Sporskifteordningen”. Mulighed for omskoling med økonomisk støtte fra det offentlige.
- Oprettelse af nyt AMU-kursus om brønde og riste.
- Mere fokus på arbejdsmiljø i AMU-kurser. Revidering af kurset ”vej-asfaltør - varetagelse af sundhed og sikkerhed”. Arbejdet fortsætter i 2020
- Pilotprojekter med introduktion og individuelt program til ”Træning i arbejdstiden”.

Kampagnemateriale - På kontorene

- ”Bordkort” med konkrete og enkle råd om bedre planlægning (til sælgere og entreprenører).
- Huskekort med simple råd til formænd, entreprenører, og andre, der har ledelsesansvar. Kortet giver simple råd til, hvordan man fører effektivt tilsyn med de tre typer arbejder, som arbejdsmiljøkampagnen i 2020 omhandler. Det er en light-version af en traditionel sikkerhedsrundring/safety walk.
- Tegning til kontorarbejdere, som også skal passe på sig selv ved at huske at skifte arbejdsstilling, når man sidder en hel dag ved computeren. Tegningen er trykt som en lille ”Svirper” til at sætte på skærmen og findes også digitalt, så den kan bruges som mailsignatur.
- Endelig har projektgruppen udarbejdet et dialogpapir, som kan bruges i arbejdsmiljøorganisationerne til at få en snak om adfærd og ansvar.

Se film og andet kampagnemateriale på Asfaltindustriens hjemmeside: www.asfaltindustrien.dk/Vejfolk/Arbejdsmiljoekampagne

Asfaltindustriens generalforsamling

Torsdag den 19. marts 2020 blev Asfaltindustriens generalforsamling afholdt virtuelt, som web-møde, mens den efterfølgende Asfaltdag var aflyst. Det var naturligvis COVID-19, som hindrede et fysisk møde.

Af Uno Helk, chefkonsulent i Asfaltindustrien

Det var en noget anderledes generalforsamling i Asfaltindustrien, som løb af stablen den 19. marts. Med den eskalerende COVID-19 epidemi kunne generalforsamlingen naturligvis ikke afholdes i de sædvanlige hyggelige rammer på Hotel Josty på Frederiksberg. I stedet blev der afholdt et kort web-møde blandt industriens nøglepersoner, hvor alle de nødvendige beslutninger for det forsatte virke blev vedtaget.

Den tilhørende populære Asfaltdag med udstilling og interessante indlæg var helt aflyst. Men vi håber at kunne vende stærkt tilbage igen til næste år.

Asfaltindustriens bestyrelser

Generalforsamlingen valgte Lars Kim Jørgensen, Arkil Asfalt, som næstformand for Asfaltindustriens Arbejdsgiverforening. Han afløser John Kruse Larsen, Pankas, der er gået ud af bestyrelsen, idet han er trådt tilbage som direktør for at gå på delvis pension.

Jan Nørregaard Olsen, Munck Asfalt, trådte ind i Asfaltindustriens bestyrelse. Her afløser han Jens-Kristian Damsgaard, også Munck Asfalt, der har valgt at forlade Munck Asfalt.

Ud over ændringer i bestyrelsen blev vedtægterne i Asfaltindustriens Arbejdsgiverforening og Hjælpefond justeret, så de nu flugter med Dansk Arbejdsgiverforenings vedtægter.

Desuden meddelte bestyrelsen, at den på førstkomende møde venter at konstituere sig således:

- Hans Oluf Krog, Colas, formand
- Claus Terkildsen, YIT, næstformand, Brancheforeningen
- Lars Kim Jørgensen, Arkil Asfalt, næstformand, Arbejdsgiverforeningen
- Jan Nørregaard Olsen, Munck Asfalt
- Poul Henning Jensen, Pankas
- Susanne Frank, NCC Industry

Drift

Asfaltindustrien som forening havde i 2019 et pænt overskud som følge af tilfredsstillende forrentning af foreningens formue samt god styring af udgifter. I 2020 ventes balance. Regnskab og budget blev begge dele godkendt og kontingentet fastholdt på et konkurrencedygtigt, lavt niveau.

Formandens beretning

På grund af forsamlingens karakter som web-møde, blev der holdt en meget kort beretning, hvor det bl.a. fremgik, at Danmark fortjener en langsigtet, grøn infrastrukturplan, der kan modvirke trængsel og trafikulykker og forbedre trafikikkerheden.

Desuden kunne der bydes velkommen til nye kræfter i Asfaltindustriens vigtige udvalg og arbejdsgrupper:

- Tina Thaarup Jakobsen, Arkil, i Arbejds miljøudvalget
- Mette Hee Christensen, NCC, i Arbejdsgruppe for Udbudsformer
- Pernille Kjølner, NCC, i Arbejdsgruppe for PR og Lobby
- Ditte Finsen, YIT, i HR-udvalget

Asfaltproduktionen i 2019 blev på 3,53 mio. tons mod 3,86 mio. tons i 2018 som følge af Vejdirektoratets lave aktivitetsniveau. Genbrugsprocenten steg i samme periode til gengæld fra 21 procent til 25 procent.

Årsberetning 2019

Asfaltindustriens eksterne årsberetning fokuserer bl.a. på, at Danmark i den grad trænger til en langsigtet plan for infrastrukturen. Beretningen plejer at blive uddelt på Asfaltdagen, som desværre måtte aflyses i år.

Det er dog muligt at downloade årsberetningen på www.asfaltindustrien.dk/Om-os/Om-os

Europæisk asfaltstatistik 2018

Den europæiske asfaltforening EAPA har for nylig udsendt en folder med tal om asfalt i 2018 fra 33 forskellige europæiske lande.

Af folderen "Asphalt in figures 2018" fremgår det bl.a., at asfaltproduktionen i Europa i 2018 blev på næsten 300 mio. tons. Produktionen er dermed steget lidt i løbet af de seneste år, men ligger fortsat på et noget lavere niveau end i perioden fra midten af 00'erne og frem til 2011.

Tyrkiet er med en produktion på 41,7 mio. tons i 2018 det største asfaltmarked. Tæt herefter følger Tyskland med 41 mio. tons.

USA ligger med en asfaltproduktion på 353 mio. tons noget over niveauet i Europa.

Genbrug

Det fremgår også, at Danmark med en gennemsnitlig genbrugsprocent på 21 procent i 2018 fortsat er med i førerfeltet af lande til at anvende asfaltgenbrug i ny varmblandet asfalt. Denne er endda steget til 25 procent i 2019 (se artikel på side 16).

Brug statistikken

EAPA's asfaltstatistik indeholder også en lang række andre oplysninger om den europæiske asfaltindustri: producerede asfaltyper/lag, forbrug af bitumen, antal virksomheder og fabrikker m.m.

Læs mere om EAPA og download folderen her: www.asfaltindustrien.dk/Vejfolk/Internationalt

VI BYGGER FREMTIDENS VEJE

Få et tilbud på colas.dk

colas

Lean og godt samarbejde skaber bedre arbejdsmiljø!

Anvendelse af Lean i byggebranchen er en effektiv måde at få dagligdagens udfordringer til at forløbe mere optimalt.

Af Stina Trojlsgaard, direktør og partner i LivingLean

De fleste af os kan nok nikke genkendende til, at man er langt mere motiveret for at give arbejdet en ekstra skalle, når man trives på jobbet.

LivingLean har siden 2013 arbejdet med at skabe bedre flow og godt samarbejde på byggeprojekter. Vores oplevelse er, at man passer bedre på hinanden og er mere opmærksomme, når der er en god struktur, planlægning og et godt samarbejde.

Lean og godt samarbejde

Uanset om det er et større eller mindre byggeprojekt, er det muligt at styrke både samarbejdet og implementere lean tiltag. Det kan fx være ugentlige møder på 15 minutter, hvor den kommende uges arbejdsopgaver koordineres. Udfordringer noteres, og der sættes løsningsansvarlige på.

Større projekter kan startes med en opstartsworkshop, for alle de, som indgår på projektet; byggeledelse, formænd, sjakbajser m.fl. Her afstemmes roller samt defineres en fælles ramme for fx information, kommunikation, lean, sikkerhed mv.

Erfaringen er, at jo bedre et fundament, der er udarbejdet for en god proces,

desto bedre rustet er parterne til at tackle de udfordringer, som opstår. Dette har en positiv afsmittning på arbejdsmiljøet.

Case fra byggebranchen

For at styrke sin lean indsats har en entreprenør som eksempel valgt – i samarbejde med LivingLean – at uddanne en række leanambassadører, som har ansvaret for implementeringen af lean i

Et velfungerende tiltag er en digital touchskærm, hvor formændene indtegner den kommende uges aktiviteter, som også kan sikre at tidsplanen hele tiden er ajour. Ligeledes afstemmes potentielle kollisioner og udfordringer.

virksomhedens projekter. En af de centrale indsatser er at få leanmødet (også kaldet formandsmødet) effektiviseret således, at alle kommer forberedt til mødet, og går derfra med præcise informationer om ugens aktiviteter. Her er blot et par af de tiltag som man har iværksat på et byggeprojekt:

- **Opstartsworkshop:** Her gennemgås projektet af byggeledelsen og formænd bl.a. via procesplaner, hvor alle indsatser optegnes. Der aftales spilleregler for det gode samarbejde. Efterfølgende afholdes der opfølgende workshops for at følge processerne tæt samt gennemgå kommende processer.

- **Leanmøderne:** Alle aktiviteter indtegnes på touchskærmen, potentielle forhindringer drøftes og ansvarlige identificeres. Sikkerhed, leverancer m.m. drøftes ligeledes i dette forum.
- **Digital styring af leverancer:** Da pladsen har begrænset tilkørselsforhold, anvendes et system som giver overblik over leverancer. Ligeledes er der indmelding, om hvornår leverancer sker. Overholdes dette ikke, må leverancen komme tilbage på nyt aftalt tidspunkt.

LivingLean sikrer godt samarbejde og optimerede processer på byggesagen – dette gennem konceptet Tillidsbaseret Lean® som er udviklet i og med byggebranchens folk.

Asfaltindustrien mener:

Selvom de fleste asfaltarbejder er mindre projekter med færre parter og færre forskellige leverancer i forhold til store byggeprojekter, så er der stadig værdi i at se på planlægningen og organisering af arbejdet. Går man grundigt til værks med planlægning, kan man undgå uforudsete hændelser, som kan føre til ulykker, eller hårdt manuelt arbejde, som over lang tid kan være med til at slide medarbejderen.

Et eksempel på en ulykkesrisiko, der kan fjernes ved planlægning og koordinering er højspændingsledninger over vejen. Disse ledninger udgør en risiko, når lastbilen med asfalt tipper ladet, hvis ikke lastbilchaufføren og maskinføreren er opmærksomme. Når man i planlægningsfasen undersøger, om der er højspændingsledninger på det pågældende vejstykke og tager højde for det i planlægningen af dagens arbejde, så fjernes risikoen.

VI UDFØRER ALLE FORMER FOR ASFALTARBEJDE

FÅ ET GODT TILBUD - GÅ IND PÅ PANKAS.DK

BÆREDYGTIG ASFALT

Dyk i asfaltproduktionen

De danske asfaltproducenter leverede 3,53 tons asfalt til sine kunder i 2019. Den store nedgang i produktionen på 330.000 tons i forhold til året før kan primært henføres til en næsten tilsvarende nedgang i efterspørgslen på asfalt til branchens største enkeltkunde Vejdirektoratet.

Af Uno Helk, chefkonsulent i Asfaltindustrien

Asfaltsæsonen 2019

Det blev igen en lang og grøn asfaltsæson – men meget regnfuld. Derudover betød specielt færre opgaver for Vejdirektoratet faldende asfaltproduktion. I 2019 landede produktionen af varmblandet asfalt således på 3,53 mio. tons svarende til en tilbagegang på 330.000 tons (8,5 procent) i forhold til 2018, hvor produktionen var 3,86 mio. tons.

Asfaltproduktionen har ellers siden 2014 ligget stabilt omkring 3,8 mio. tons om året, men dette mønster er desværre blevet brudt i 2019.

Salg til Vejdirektoratet halveret

Asfaltindustriens officielle statistik over udviklingen i medlemsvirksomhedernes asfalt salg igennem de seneste 10 år er vist i figur 1. De overordnede kunde grupper omfatter indtil 2017 det direkte salg til Vejdirektoratet (Staten) og kommunerne samt øvrige.

Leverancerne af asfalt til Vejdirektoratet er næsten halveret fra 2018 til 2019 og er nu helt nede på 327.000 tons. Vi skal helt tilbage til midten af 00'erne – dvs. også før kommunalreformen i 2007, hvor Vejdirektoratet havde ansvaret for 2.000 km færre veje end i dag – for at

finde en lavere afsætning af asfalt til Vejdirektoratet.

Der mangler i den grad større anlægsprojekter som asfaltvirksomhederne kan komme i gang med hurtigst muligt.

Mere retvisende statistik

I 2018-19 har vi taget initiativ til at gøre salgsstatistikken mere retvisende, da "Øvrige"-kategorien igennem årene har vokset sig stadig større. I 2017 udgjorde den således halvdelen af det samlede salg. Med en så stor andel af salg til "Øvrige" mister man overblikket

Fig. 1

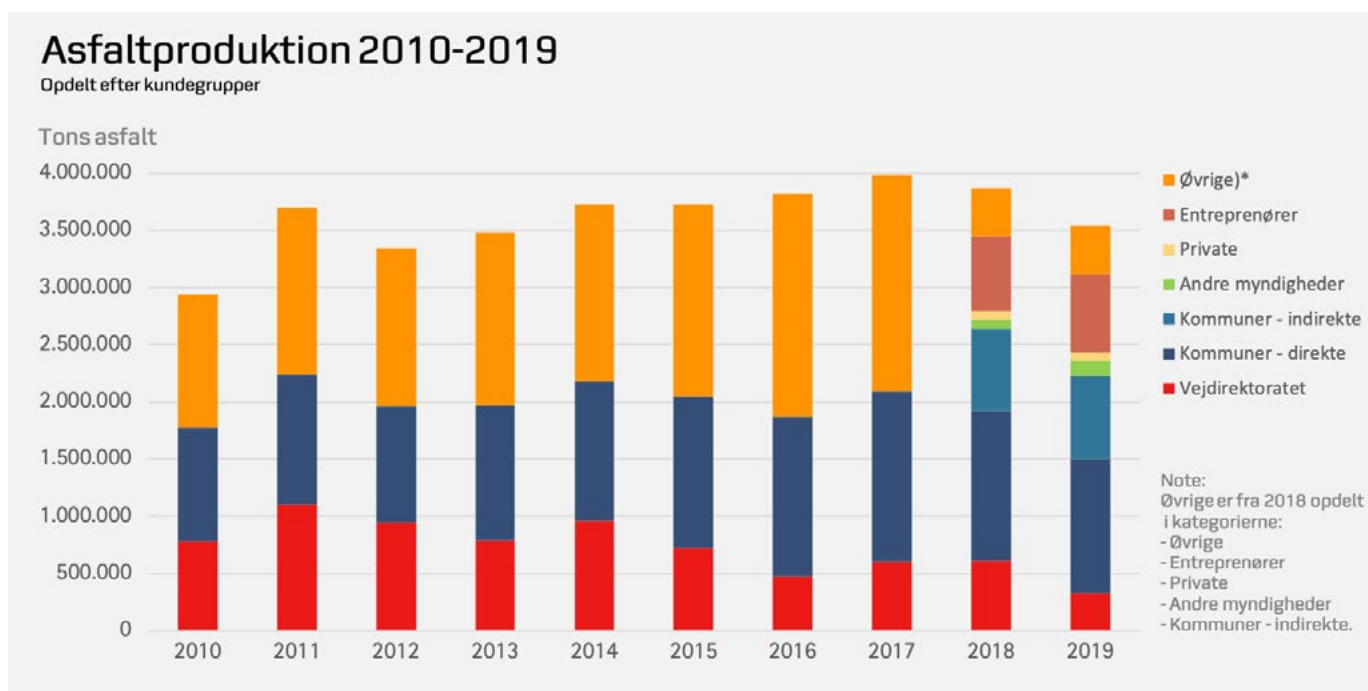
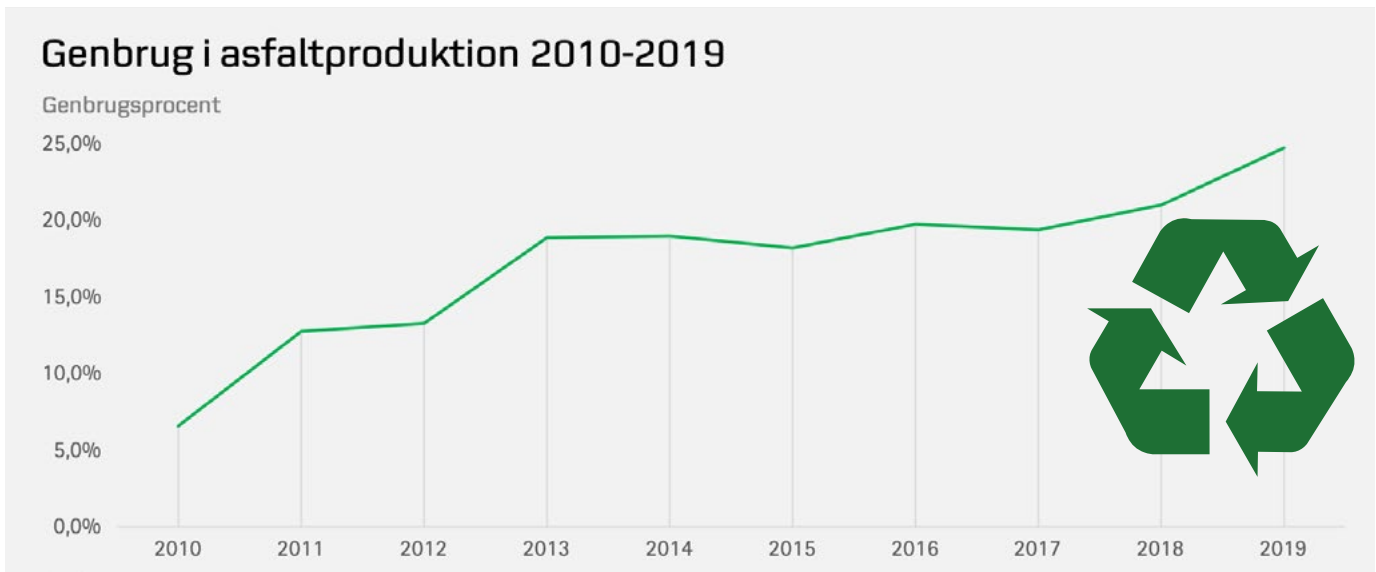

Fig. 2

over, hvad der sælges til store kundegrupper.

Dernæst er formålet med den mere retvisende salgsstatistik også at få et overslag på, hvor stor en andel af det øvrige salg som det indirekte salg til kommunerne udgør. På den måde får man et mere korrekt billede af kommunernes totale forbrug af asfalt og dermed også af det samlede offentlige asfaltforbrug i Danmark.

Fra 2018 er "Øvrige"-kategorien opdelt i yderligere 5 kundesegmenter: Kommuner (indirekte salg), andre myndigheder (fx havne og fjernvarmeselskaber), private, entreprenører og øvrige.

Det skal understreges, at den nye opdeling alene er foretaget på baggrund af en kvalificeret vurdering fra de indberettende medlemsvirksomheder (dvs. uden at foretage en præcis optælling).

Salg til kommunerne

Den nye opgørelsesmetode bekræfter, at det totale salg til kommunerne (direkte + indirekte) er noget større end det der hidtil er fremgået af salgsstatistikken, hvor opgørelsen alene har været baseret på virksomhedernes direkte salg til kommunerne.

Konkret fremgår det, at det totale salg til kommunerne i 2018 og 2019 i reali-

teten har været henholdsvis 2,03 mio. og 1,90 mio. tons svarende til en markedsandel på lidt over halvdelen af asfalsalget i Danmark.

Nedgangen i salget til kommunerne er dårligt nyt for vejene. SAMKOM, som er et samarbejde mellem Vejdirektoratet og kommunerne, har seneste i en analyse fra 2017 dokumenteret, at det kommunale efterslæb på vejvedligeholdelsen er i størrelsesordenen 3,9 mia. kr. Så der er brug for mere og ikke mindre asfalt til vejene.

Asfaltgenbrug

De danske asfaltvirksomheder har i lang tid haft stor fokus på genbrug og cirkulære kredsløb, der reducerer forbruget af naturressourcer og klimapåvirkningen. Der er investeret mange millioner kroner på at forbedre faciliteterne til at håndtere produktion af varmbladet asfalt med et stort indhold af nedknust genbrugsasfalt.

I 00'erne lå den gennemsnitlige genbrugsprocent ret konstant på 6-8 procent. Den stadigt stigende fokus på bæredygtighed kombineret med olieprisens himmelflugt op til udbruddet af finanskrisen i 2007-08 fik anvendelse af asfaltgenbrug til at stige til nye højere niveauer i 10'erne (se figur 2). Fra 2013 til 2018 var i omegnen af 20 procent af totalproduktionen genbrugsasfalt.

Grøn rekord i 2019

I 2019 har anvendelsen af genbrugsasfalt taget endnu et nøk opad, således at den nu udgør rekordstore 25 procent af totalproduktionen. Af produktionen på 3,53 mio. tons er 874.000 tons genbrugsmaterialer. Aldrig før har der været anvendt så meget asfaltgenbrug i den nye varmbladede asfalt.

Den seneste stigning i udnyttelsen af asfaltgenbrug kan nok i høj grad tilskrives udgivelsen af Miljøstyrelsens projektrapport om "Cirkulær asfaltproduktion i Danmark" i oktober 2018. Rapporten gav en uafhængig blåstempling af, at man kan anvende op til 30 procent blandet slidlagsgenbrug i nye asfalslid- og bindelag – uden at gå på kompromis med kvalitet, holdbarhed og funktionalitet.

Projektets konklusioner blev efterfølgende indføjjet i materialekravene i asfaltvejrreglerne, som har været gældende i 2019. Det er denne øgede mulighed for at anvende genbrug i de øverste asfaltlag som slår igennem i tallene for det samlede asfaltgenbrug. Fra 2018 til 2019 er mængden af asfaltgenbrug i slidlag nemlig steget fra henholdsvis 229.000 tons til 273.000 tons.

Med det nuværende momentum for asfaltgenbrug er det meget sandsynligt, at der vil blive sat yderligere nogle rekorder i de kommende år.

Tak for en god formandsdag 2020

Traditionen tro inviterede Byggetek til formandsdag inden for asfaltbranchen på Ulfborg onsdag den 22. januar 2020. Her samledes 1. års vej-asfaltørelverne, deres formænd og andre interesserede til en god og spændende dag.

Efter et par faglige oplæg i salen var der rundvisning på området, hvor eleverne demonstrerede deres arbejde og maskinerne. Derudover var der i år arrangeret tre demonstrationer af følgende tekniske hjælpemidler:

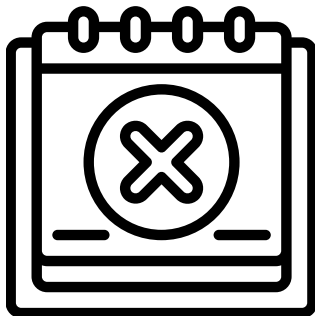
- "MatManager" - Datalogging-enhed, der indsamler data fra flere sensorer monteret på asfaltudlæggeren

- "SmartTrolley" - Understøtter medarbejderne, så de hurtigt og med mindst mulig fysisk belastning, kan håndtere træk, skub og løft

- "Sprider/snegl" - Asfaltspreader til udlægning på mindre og uregelmæssigt formede overflader. Afhjælper tungt manuelt arbejde.

Ca. 100 personer fra branchen deltog på formandsdagen.

På formandsdagen var der bl.a. en demonstration af "SmartTrolleyen", som kan håndtere tunge løft af skiltefædder.

E&E Congress 2020 udsættes

Styregruppen bag organiseringen af E&E kongressen i Madrid den 12.-14. maj 2020 har som følge af den eskalerende COVID-19 epidemi besluttet at udskyde arrangementet til en senere lejlighed.

Som udgangspunkt arbejdes der på, at kongressen i stedet gennemføres i 2. kvartal 2021 – og fortsat i Madrid.

Der er muligt at holde sig opdateret om situationen på kongressens hjemmeside.

www.eecongress2020.org

Etablering af ny asfaltfabrik

Pankas har i løbet af 2019 etableret en ny asfaltfabrik i Farremosen i Allerød, med fokus på markedets nyeste teknologi og mest effektive renseforanstaltning.

Valget af værkproducent faldt på KVM. Værket er model KVM Freja 3500, og har en kapacitet på ca. 180 tons i timen. KVM har designet fabrikken til en byggehøjde på 20 m – blandt andet færdigvarresiloerne, som løber i 2 rækker med 1 optræksvogn.

Fabrikken har desuden belysning med nyeste LED teknologi, der gør at armaturer og lamper kan sidde skjult og give indirekte belysning.

Som en del af asfaltværket er der bygget et underjordisk regnvandsanlæg med Bio-calith, som skal kunne håndtere overfladevandet for en 5 års regn hændelse samt rense overfladevandet for miljøfremmede stoffer. Anlægget har et forsinkelsesvolumen på ca. 1.350 m³.

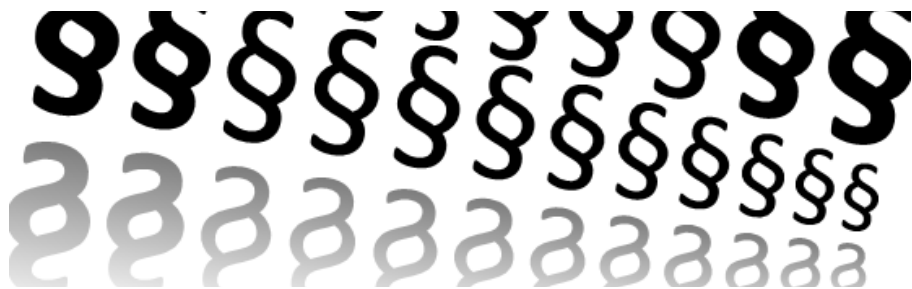
I forbindelse med fabrikken er der ligeledes bygget en stor råvarehal, og 480 m² kontor i 2 etager.

Pankas har åbnet et nyt asfaltværk i Allerød.

Fabrikken er nu i fuld drift.

Nem adgang til vejregler for asfalt

Alle danske vejregler er tilgængelige på Vejregelportalen. Her findes et hav af dokumenter inden for alle mulige afskygninger inden for vejområdet, herunder asfalt.

Asfaltindustrien har gjort det meget nemmere for personer med interesse for asfalt at holde sig orienteret om de mest relevante vejregler på asfaltområdet.

På Asfaltindustriens hjemmeside www.asfaltindustrien.dk finder du under menuen "Vejregelsamling" et udpluk af de vigtigste asfaltrelaterede vejregler som er tilgængelige på Vejregelportalen.

Bl.a. kan du orientere dig om de vejregeldokumenter, som skal bruges i forbindelse med udbud af asfaltarbejder i 2020. Det drejer sig om følgende tre dokumenter:

- Varmblandet asfalt 2020 - Vejledning
- Varmblandet asfalt 2020 - SAB-P
- Varmblandet asfalt 2020 - Materialekrav (Ændringer/tilføjelser ift. AAB fra 2012).

Der er samtidig offentliggjort lignende vejregeldokumenter for brobelægninger.

Derudover er der links til vejregler om overfladebehandling (OB), Remix, fræsning, funktionskontrakter, afmærkning af vejarbejder, asfaltbump m.m.

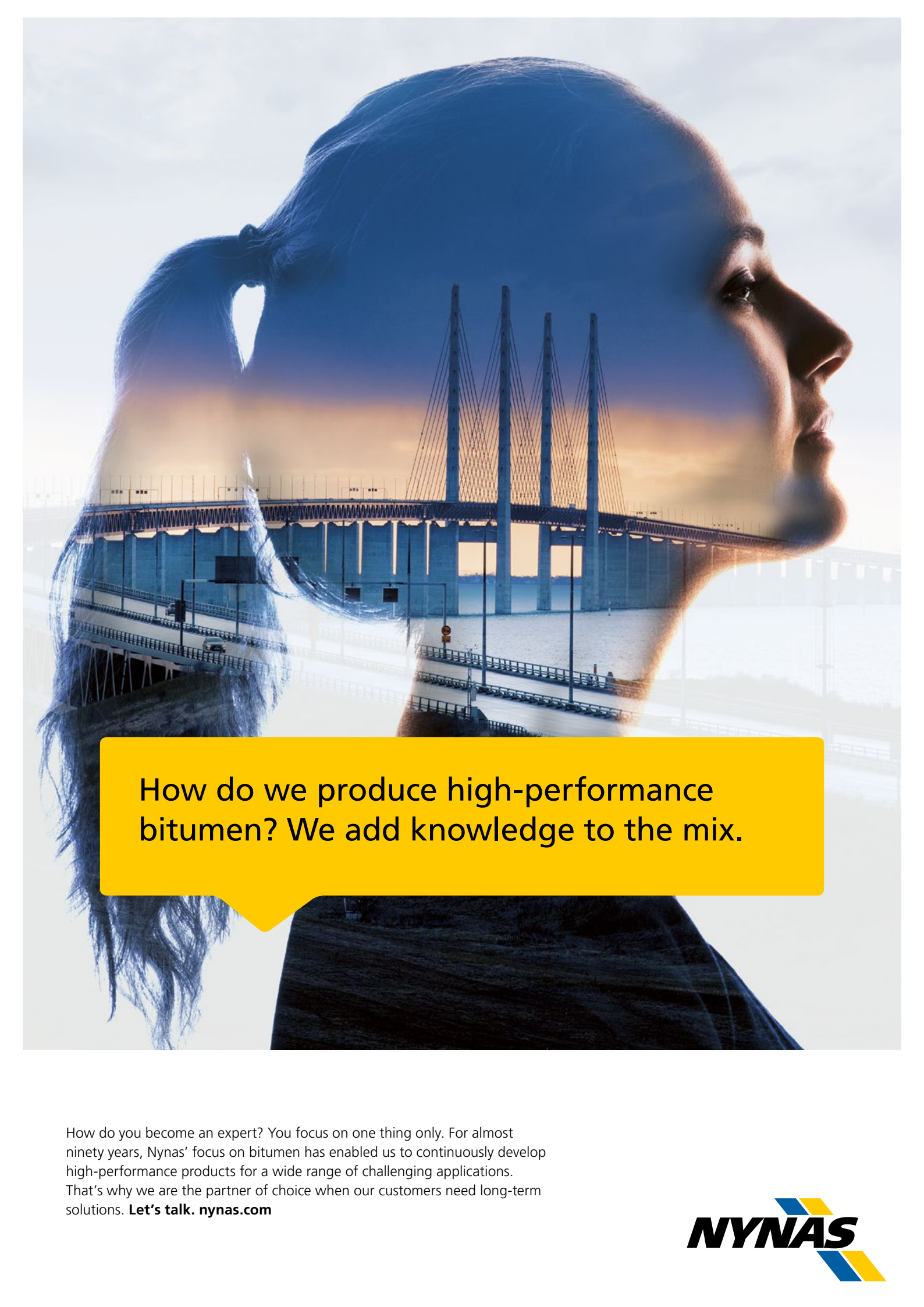

Se mere her:
www.asfaltindustrien.dk/Login/Intranet/Forside/Bibliotek/Vejregelsamling

ASPHALT 4.0 FOR FUTURE MOBILITY

7th E&E CONGRESS ASPHALT & EUROBITUME

E&E-Kongressen 2020 i Madrid er aflyst/udskudt - den forventes i stedet afholdt i 2. kvartal 2021.

How do we produce high-performance bitumen? We add knowledge to the mix.

How do you become an expert? You focus on one thing only. For almost ninety years, Nynas' focus on bitumen has enabled us to continuously develop high-performance products for a wide range of challenging applications. That's why we are the partner of choice when our customers need long-term solutions. **Let's talk.** [nynas.com](https://www.nynas.com)

